

رابطه بین ابعاد سرمایه روانشناختی و پیشرفت تحصیلی در بین دانشجویان دانشگاه پیام نور ارومیه

قاسم محمدیاری

استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

gmohamadyari@pnu.ac.ir

09141605937

چکیده:

هدف این پژوهش بررسی رابطه بین سرمایه روانشناختی، و ابعاد آن با پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه پیام نور ارومیه بود. این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی و به شیوه زمینه یابی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان شاغل به تحصیل دانشگاه پیام نور ارومیه در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بود. نمونه آماری این پژوهش، شامل ۳۷۵ نفر از دانشجویان بود که با استفاده از نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند. برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه سرمایه روانشناختی لوتانز (۲۰۰۷) و همچنین، میانگین نمره دروس گذرانده سالیانه دانشجویان استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش آماری ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون همزمان استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد که بین سرمایه روانشناختی و ابعاد آن با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. همچنین، نتایج تحلیل رگرسیون همزمان نشان داد که از بین ابعاد سرمایه روانشناختی، امیدواری با ۳۱/۱ درصد، تاب آوری با ۲۴/۸ درصد و خودکارآمدی با ۲۵/۱ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی را به طور معنی دار پیش بینی کردند. همچنین، در این پژوهش، بین خوش بینی با پیشرفت تحصیلی رابطه پیش بینی کننده معنی داری نداشت. با توجه به نتایج به دست آمده می توان از مدل های پیشگیری از تفت تحصیلی و چهارچوب های نظری در توضیح پیشرفت تحصیلی اهمیت و جایگاه سرمایه روانشناختی دانشجویان به خصوص ابعاد امیدواری، تاب آوری، خودکارآمدی را مورد بحث و بررسی قرار داد.

واژگان کلیدی: سرمایه روانشناختی، پیشرفت تحصیلی، دانشجویان دانشگاه پیام نور

۱- مقدمه

در دنیای امروز، تمامی پیشرفت های شگفت انگیز انسان یادگیری است. مهم بودن تعلیم و تربیت از یک طرف و پیچیدگی دنیای امروز از طرف دیگر یادگیرندگان آگاه تری را نیاز دارد تا بستر رشد جمعی را آماده نمایند. امروزه تمرکز آموزش به جای ارایه برنامه های آموزشی یا مدیریت رفتار کلاسی، به پرورش دانش آموزان با انگیزه و راهبردی تغییر جهت داده است (پاریس و وینوگراد^۱، ۲۰۱۲). توجه به پیشرفت تحصیلی^۲ از زمان بینه^۳ آغاز شد. او دریافت که نمرات آزمون های وی قادر است کودکانی که با توجه به مشاهدات کلاس درس، (باهوش) و (کم هوش) قلمداد شده بودند را از هم تفکیک نماید و بعدها نتایج امتحانات دانش آموزان ملاک قرار گرفت. یادگیری اساس رفتار انسان را تشکیل می دهد و فرایندی که مدام در طول زندگی انسان و در هر مرحله از رشد الزامی می باشد. موجودیت و بقای هر فرهنگ به توانایی اعضای جدید آن برای یادگیری انواع مهارت ها، هنجارهای رفتاری، باورها و غیره وابسته است. در نظام های آموزشی نیز پیشرفت تحصیلی اصطلاحی است که به جلوه ای از جایگاه تحصیلی دانش آموزان اشاره دارد. و این جایگاه می تواند به صورت نمرات دوره های مختلف باشد که به وسیله آزمون های استاندارد شده اندازه گیری شود (سیف، ۱۳۸۶). گروهی از متخصصین تعلیم و تربیت عوامل مؤثر بر عملکرد تحصیلی را به دو دسته تقسیم کرده اند: الف) عوامل بیرونی (محیطی): عوامل محیطی مؤثر بر عملکرد تحصیلی شامل موقعیت یادگیری، جو اجتماعی محیط های آموزشی، جو عاطفی کلاس، تأثیر گروه همسالان، جو خانواده و نظایر این ها می باشند. ب) عوامل درونی (شخصی): عوامل شخصی مؤثر بر عملکرد تحصیلی شامل هوش، انگیزه، علاقه، انتظارات، نیاز به پیشرفت، اسنادهای مربوط به موفقیت و شکست، تیپ های شخصیتی، سبک های تفکر و غیره می باشند (سیف، ۱۳۸۹). با توجه به نقش عوامل

¹. Paris & Winograde

². academic achievement

³. Binet

مختلف فردی، خانوادگی - اجتماعی، آموزشگاهی و غیره در پیشرفت تحصیلی، سهم روانشناسی مثبت گرا در پیشرفت تحصیلی به ویژه در بین دانشجویان پیام نور کم تر مورد مطالعه قرار گرفته است. در خصوص پژوهش در روانشناسی مثبت گرا در بین دانشجویان شایان ذکر است که در طول سال ها تحصیل فرایندهای شناختی و مهارت های گوناگون تحصیلی، دانشجویان به ایجاد باورهای پیشرفت همانند خودکارآمدی، خوش بینی و سخت رویی و امیدواری (که تشکیل دهنده سرمایه روانشناختی است) نیز می پردازند که نقش مهمی در سلامت روان و پویایی تحصیلی دانشجویان دارد.

سرمایه روان شناختی^۱ عبارت است از مطالعه و استفاده از توانایی های مثبت و قابلیت های روان شناختی منابع انسانی که قابل اندازه گیری، توسعه و مدیریت است و موجب بهبود عملکرد می شود. سرمایه روان شناختی را می توان به عنوان یک مکمل از شخص و بخش سازمانی که قابل توسعه و جهت دار است تعریف کرد (لی^۲، ۲۰۱۳). سرمایه روان شناختی یک وضعیت توسعه ای مثبت روان شناختی با مشخصه های متعهد شدن و انجام تلاش لازم برای موفقیت در کارها، وظایف و پایداری در راه هدف و در صورت لزوم تغییر مسیر رسیدن به هدف برای دستیابی به موفقیت تعریف کرد (لوتانز و همکاران، ۲۰۱۰). ریشه مفهوم سرمایه روان شناختی را باید در کارهای سلیمان^۳ (۲۰۰۶) که او را به عنوان پدر روانشناسی مثبت گرا می شناسند، جستجو کرد. سرمایه روان شناختی فراتر از سرمایه انسانی و اجتماعی است و به طور مستقیم با اینکه " شما که هستید " و مهم تر اینکه " شما که خواهید شد " مرتبط است که به جای تأکید بر بیماری ها و ناکارآمدی های زندگی انسان، بر چگونگی شکوفاسازی بیشتر ذهن های سالم تمرکز می کند. در تعریف دیگری، سرمایه روان شناختی بر توانمندی ها و نقاط قوت و داشته های فرد تأکید می کند و به موضوعات مثبت زندگی نظیر امیدواری، خوش بینی، تاب آوری و خودکارآمدی می پردازد (آوی، لین، نیکسون^۴، ۲۰۱۲).

خودکارآمدی^۵ از نظریه شناخت اجتماعی بندورا^۶ (۱۹۹۷) روانشناس مشهور مشتق شده است که به باورها یا قضاوت های فرد به توانایی های خود در انجام وظایف، تکالیف و مسئولیت ها اشاره دارد. بندورا (۱۹۹۷) سه شرط لازم برای اینکه افراد احساس خودکارآمدی کنند، پیشنهاد کرده است (الف) افراد دارای خودکارآمدی بالا باور دارند که توانایی انجام کار را دارند (ب) افراد دارای خودکارآمدی بالا باور دارند که ظرفیت به کار بستن تلاش لازم را دارند (ج) افراد دارای خودکارآمدی بالا باور دارند که هیچ مانع خارجی آن ها را از انجام دادن کار مورد نظر باز نخواهد داشت (چانگ، ست، لونگ، لی^۷، ۲۰۱۶).

امیدواری^۸ به عنوان دومین مؤلفه سرمایه روان شناختی حالت مثبت روان شناختی متشکل از احساس انرژی برای حرکت در مسیر اهداف خود (احساس عاملیت) همراه با برنامه ریزی فعال برای دستیابی به اهداف (توانایی ایجاد گذرگاه در دستیابی به اهداف) را در بر می گیرد. امید، توانایی شخص برای هدف گذاری، تجسم مسیرهای لازم برای رسیدن به هدف ها و داشتن انگیزه لازم در جهت رسیدن به آن هدف ها است.

خوش بینی به جهت گزینی اشاره دارد که در آن معمولاً پیامدهای مثبت مورد انتظارند و این پیامدها به عنوان عوامل ثابت، کلی و درونی در نظر گرفته می شوند. خوش بینی به اسناد علی مثبت اشاره می کند و روشی است که در آن افراد وقایع مثبت و منفی را تبیین می کنند و انتظار نتیجه مثبت دارند. امیدواری یکی از ویژگی های انسان است که به او کمک می نماید تا ناامیدی ها را پشت سر گذاشته، اهداف خود را تعقیب کرده و احساس غیرقابل تحمل بودن آینده را کاهش دهد (لوتانز و همکاران، ۲۰۱۵). جهت گیری مثبت به زندگی با همان خوش بینی به عنوان سومین مؤلفه، به انتظارات مثبت نسبت به خود و دنیای اطراف و همچنین نوعی سبک تبیینی خوش بینانه در مورد وقایع حال و آینده اطلاق می گردد. منظور

1. Psychological capital

2. Li

3. Seligman

4. Avey, Lynn, & Nixon

5. Self-efficacy

6. Bandura

7. Cheng, Sit, Leung & Li

8. optimism

از سبک تبیینی خوش‌بینانه در تعریف خوش‌بینی این است که فرد موفقیت‌های خود را به عناصر شخصی، پایدار و درونی، و شکست‌ها را عوامل بیرونی، غیرشخصی و ناپایدار نسبت می‌دهد (کاپوسوز، فدای چاووش^۱، ۲۰۱۹).

تاب‌آوری^۲، آخرین مؤلفه سرمایه روان‌شناختی است، که عبارت از توانایی انعطاف، مسئولیت‌پذیری و پشتکار در مواجهه با دشواری و مشکلات و حتی وقایع مثبت زندگی است (لی و همکاران^۳، ۲۰۲۰). تاب‌آوری، ظرفیت فرد برای پاسخ دادن و حتی شکوفا شدن در شرایط فشارزای مثبت یا منفی است. لوتانز، یوسف و آوالیو^۴ (۲۰۰۷)، تاب‌آوری را به عنوان توانایی برگشت دوباره به وضعیت عادی در مقابله با مصیبت، تعارض، شکست یا حوادث مثبت، پیشرفت و مسئولیت می‌داند. برخلاف تصورات قدیمی که تاب‌آوری یک توانایی غیرعادی است که در افراد خاص و بی‌نظیر قابل مشاهده و تحسین است، روان‌شناسی مثبت‌گرا معتقد است که تاب‌آوری قابل یادگیری و همچنین قابل توسعه در میان مردم عادی است و می‌توان آن را اندازه‌گیری کرد.

در این رابطه، تحقیقات نشان داده است که بین سرمایه روان‌شناختی و برخی مولفه‌های پیشرفت شخصی یادگیرندگان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. در این رابطه، بهادری خسروشاهی، هاشمی نصرت آباد، باباپور خیرالدین (۱۳۹۱) در پژوهشی، رابطه سرمایه روان‌شناختی با سرمایه اجتماعی دانشجویان دانشگاه تبریز را بررسی نمودند. نتایج تحقیق آنها نشان داد که بین سرمایه روان‌شناختی و مؤلفه‌های آن با سرمایه اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین، این که سرمایه روان‌شناختی و مؤلفه‌های آن می‌توانند تغییرات بهزیستی روان‌شناختی را به طور معنی‌داری پیش‌بینی کنند. افرادی که سرمایه روان‌شناختی مطلوب‌تری دارند، از سرمایه اجتماعی بالاتری نیز بهره‌مند هستند. همچنین، گائوتام و پردهام^۵ (۲۰۱۸) در تحقیقی رابطه بین سرمایه روان‌شناختی و عملکرد تحصیلی را در بین دانش‌آموزان مورد بررسی قرار دادند که نتیجه به دست آمده حاکی از آن بود که حالت مثبت امید، خوشبینی و انعطاف‌پذیری چه جداگانه و چه باهم، ارتباط معناداری با عملکرد تحصیلی دارد. تناو^۶ (۲۰۱۳) معتقد است که خودکارآمدی عملکرد فکری بهتر را پیش‌بینی می‌کند، و به‌طور مستقیم عملکرد تحصیلی را از طریق شناخت تحت تأثیر قرار می‌دهد. خودکارآمدی به‌طور غیرمستقیم تحت تأثیر پشتکار قرار می‌گیرد. اگرچه موفقیت‌های گذشته خودکارآمدی را افزایش می‌دهد، خودکارآمدی تفسیر دانشجو از موفقیت‌های گذشته و شکست است که می‌تواند عامل موفقیت‌های بعدی شود. خودکارآمدی ادراک شده موفقیت آینده‌ی بهتر را نسبت به عملکرد گذشته پیش‌بینی می‌کند. همچنین اعتقاد و باور به خودکارآمدی به عملکرد کمک می‌کند، زیرا آن‌ها فرایندهای تفکر، انگیزه و رفتار را تحت تأثیر قرار می‌دهند. نوسانات در عملکرد ممکن است با نوسانات در خودکارآمدی توضیح داده شود. به‌عنوان مثال، اعتقادات مختلف در خودکارآمدی ممکن است نتیجه‌ی کار را تغییر دهد. با توجه به نظریه‌ها و تحقیقات انجام یافته در زمینه سرمایه روان‌شناختی و پیشرفت تحصیلی در بین دانش‌آموزان و دانشجویان در داخل کشور و خارج از آن، در این پژوهش به بررسی نقش ابعاد سرمایه روان‌شناختی در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان پیام نور که شیوه آموزش در آن ترکیبی یعنی حضوری و مجازی هست پرداخته شده است.

۲- روش شناسی

این پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی به شیوه زمینه‌یابی است. تحقیق همبستگی، پژوهشی است که هدف آن کشف رابطه‌ی بین متغیرها با استفاده از آماره‌های همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل دانشگاه پیام نور ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰ بود. با توجه به حجم جامعه آماری و با استفاده از جدول مورگان و کرجسی به تعداد ۳۷۵ نفر دانشجو که ۱۴۵ (۳۹٪) نفر آن را دانشجویان مرد و ۲۳۰ (۶۱٪) نفر آن را دانشجویان زن تشکیل داده‌اند بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. دامنه سنی دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش بین ۱۸ تا ۲۸ ساله با میانگین ۲۰/۲۸ ساله بودند. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از

1. Kapusuz & Fedai Çavuş

2. resiliency

3. Lee & etal

4. Luthans, Youssef & Avolio

5. Gautam & Pradhan

6. Tenaw

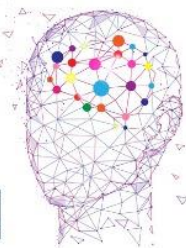
پرسشنامه سرمایه روانشناختی لوتانز (۲۰۰۷) و معدل سالیانه کلیه دروس گذرانده که به شیوه خودگزارش دهی بود استفاده شده است. به منظور اجرای پرسشنامه ها محقق در زمان های پایانی هر کلاس درس دانشجویان را برای مشارکت به پاسخدهی به پرسشنامه دعوت می کرد. و در خصوص اهداف تحقیق توضیحات مورد نیاز در اختیار دانشجویان قرار می گرفت. داده ها بعد از استخراج از پرسشنامه ها به کمک نرم افزار SPSS24 و با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون همزمان به منظور آزمون فرضیه ها مورد تحلیل قرار گرفت همچنین، میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش محاسبه و گزارش شده است. پرسشنامه سرمایه روانشناختی: این پرسشنامه توسط لوتانز (۲۰۰۷) طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۲۴ سوال و چهار مؤلفه خودکارآمدی (سوالات ۱ تا ۶)، امیدواری (سوالات ۷ تا ۱۲)، تاب آوری (سوالات ۱۳ تا ۱۸)، خوش بینی (سوالات ۱۹ تا ۲۴) می باشد و بر اساس طیف شش گزینه ای لیکرت (کاملاً مخالفم، مخالفم، تا حدودی مخالفم، تا حدودی موافقم، موافقم، کاملاً موافقم) با سوالاتی مانند (با اعتماد یک مساله طولانی را بررسی می کنم تا یک راه حل بیابم) به سنجش سرمایه روانشناختی می پردازد. حداقل نمره این پرسشنامه ۲۴ و حداکثر آن ۱۴۴ بود. بنابراین، نمره بین ۲۴ تا ۵۴ شامل افراد است که دارای سرمایه روانشناختی در سطح پایین است. نمره بین ۵۴ تا ۸۴ شامل افرادی است که دارای سرمایه روانشناختی در سطح متوسط است و نمره بالاتر از ۸۴ شامل افرادی است که دارای دارای سرمایه روانشناختی در سطح بالا است. روایی و پایایی پرسشنامه مورد تایید مولف آن قرار گرفته است و در ایران نیز این پرسشنامه در پژوهشی که توسط بهادری خسروشاهی و همکاران (۱۳۹۱) در بین دانشجویان دانشگاه تبریز انجام یافت، بررسی شد و پایایی آن بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۸۵ گزارش شده است. همچنین، برای محاسبه میزان پایایی پرسشنامه در این پژوهش از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است که میزان پایایی هر یک از مؤلفه های خودکارآمدی، امیدواری، تاب آوری و خوش بینی به ترتیب ۰/۸۵، ۰/۸۲، ۰/۷۳ و ۰/۷۶ به دست آمد.

۳- بحث درباره یافته ها

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد نمرات دانشجویان در متغیر سرمایه روانشناختی (خودکارآمدی، خوش بینی، امیدواری و تاب آوری) و پیشرفت تحصیلی

متغیر	جنسیت	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل نمره	حداکثر نمره
سرمایه روانشناختی	زن	۸۸/۴۱	۷/۶۷	۷۵	۱۰۷
	مرد	۸۶/۹۳	۳/۹۷	۸۲	۹۴
خودکارآمدی	زن	۲۲/۴۸	۲/۴۸	۱۸	۲۶
	مرد	۲۴	۱/۱۵	۲۲	۲۵
خوش بینی	زن	۲۲/۹۱	۲/۲۵	۱۹	۲۷
	مرد	۲۰/۳۳	۲/۵۰	۱۷	۲۳
امیدواری	زن	۲۱/۳۲	۲/۶۸	۱۷	۲۶
	مرد	۲۱/۰۱	۱/۹۳	۱۷	۲۳
تاب آوری	زن	۲۱/۶۸	۲/۷۵	۱۸	۲۸
	مرد	۲۱/۵۸	۱/۹۸	۱۸	۲۳
پیشرفت تحصیلی	زن	۱۶/۰۹	۱/۱۱	۱۴	۱۸.۵
	مرد	۱۵/۹۷	۱/۱۹	۱۴	۱۸

در جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد و حداقل نمره و حداکثر نمره دانشجویان را در متغیرهای سرمایه روانشناسی و ابعاد آن و همچنین پیشرفت تحصیلی دانشجویان ملاحظه می کنید. با توجه به جدول ۱ میانگین نمرات دانشجویان زن و مرد در متغیر سرمایه روانشناختی به ترتیب ۸۸/۴۱ و ۸۶/۹۳ است و با توجه به نقاط برش این آزمون (۸۴) می توان گفت هر دو گروه از دانشجویان دارای سرمایه روانشناختی بالای متوسط هستند. همچنین، با توجه به انحراف استاندارد نمرات دانشجویان زن و مرد در متغیرهای سرمایه روانشناختی و ابعاد آن و پیشرفت تحصیلی می توان گفت دانشجویان زن در متغیرهای سرمایه روانشناختی و ابعاد آن نسبت به دانشجویان مرد پراکندگی بیشتری نشان دارند.

جدول ۲. ضریب همبستگی بین متغیرهای سرمایه روانشناختی و ابعاد آن و پیشرفت تحصیلی

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	سطح معنی داری	تعداد
سرمایه روانشناختی	۱						—	
خودکارآمدی	۰/۴۲۶**	۱					۰/۰۰۰۱	۳۷۵
خوش بینی	۰/۶۹۵**	۰/۰۱۹	۱				۰/۰۰۰۱	
امیدواری	۰/۷۲۲**	۰/۴۲۳**	۰/۳۱۵**	۱			۰/۰۰۰۱	
تاب آوری	۰/۷۵۸**	۰/۵۱۳	۰/۳۲۷**	۰/۵۸۶**	۱		۰/۰۰۰۱	
پیشرفت تحصیلی	۰/۶۲۳**	۰/۴۵۲**	۰/۲۲۳**	۰/۵۷۴**	۰/۵۱۳**	۱	۰/۰۰۰۱	

در جدول ۲ ضریب همبستگی بین سرمایه روانشناختی و ابعاد آن با پیشرفت تحصیلی دانشجویان ارائه شده است. با توجه به ضرایب به دست آمده بین سرمایه روانشناختی دانشجویان و پیشرفت تحصیلی آنان ($r_{xy} = ۰/۶۲۳$ ، $p = ۰/۰۰۰۱$) رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. همچنین، بین ابعاد خودکارآمدی، خوش بینی، امیدواری و تاب آوری دانشجویان با پیشرفت تحصیلی آن ها (به ترتیب $r_{xy} = ۰/۴۵۲$ ، $r_{xy} = ۰/۲۲۳$ ، $r_{xy} = ۰/۵۷۴$) رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بنابراین، برای بررسی میزان توان پیش بینی هر یک از ابعاد سرمایه روانشناختی با پیشرفت تحصیلی از رگرسیون همزمان استفاده شده است که نتایج آن در جدول های بعدی آمده است.

جدول ۳. خلاصه و مدل برازش رگرسیون بین متغیرهای مستقل و وابسته

مدل	همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف استاندارد
۱	۰/۶۵۴	۰/۴۲۸	۰/۴۲۲	۰/۸۶۹

یافته های جدول ۳ نشان می دهد ضریب همبستگی چندگانه برابر ۰/۶۵۴ و ضریب تعیین برابر ۰/۴۲۸ است؛ در واقع ۴۲/۸ درصد از واریانس عملکرد تحصیلی دانشجویان توسط متغیرهای سرمایه روانشناختی (خودکارآمدی، خوش بینی، امیدواری و تاب آوری) تبیین می شود. برای بررسی سهم هر یک از متغیرهای خودکارآمدی، خوش بینی، امیدواری و تاب آوری در پیشرفت تحصیلی آن ها از تحلیل ضرایب بتای آن ها استفاده شده است که نتایج آن در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴. ضرایب رگرسیون از روی متغیرهای مستقل (پیش بین) در پیش بینی متغیر وابسته (ملاک)

مدل	B	ضرایب غیر استاندارد		t	معنی داری
		خطای استاندارد	ضرایب استاندارد		
ثابت	۷/۳۳۵	۰/۵۸۴		۱۲/۵۶۲	۰/۰۰۰۱
خودکارآمدی	۰/۱۱۳	۰/۰۲۰	۰/۲۵۱	۵/۷۱۱	۰/۰۰۰۱
خوش بینی	۰/۰۱۷	۰/۰۱۹	۰/۰۳۹	۰/۹۱۱	۰/۳۶۳
تاب آوری	۰/۱۱۶	۰/۰۲۳	۰/۲۴۸	۵/۰۰۶	۰/۰۰۰۱
امیدواری	۰/۱۵۱	۰/۰۲۵	۰/۳۱۱	۵/۹۲۵	۰/۰۰۰۱

یافته های جدول ۴ نشان می دهد که از بین مولفه های سرمایه روانشناختی دانشجویان، مولفه امیدواری با ضریب بتای ۰/۳۱۱ (در سطح معنی داری $p = ۰/۰۰۰۱$) بیشترین تاثیر را بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان دارد. همچنین، تاب آوری و خودکارآمدی به ترتیب با بتای ۰/۲۴۸ و ۰/۲۵۱ (در سطح معنی داری $p = ۰/۰۰۰۱$) دارای توان پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان می باشد. به عبارت دیگر در این تحقیق تاب آوری به میزان ۲۴/۸ درصد و خودکارآمدی به میزان ۲۵/۱ درصد از پیشرفت تحصیلی دانشجویان را تبیین می کنند. علاوه بر این، در این پژوهش مولفه

خوش بینی اگر چه بر اساس ضریب همبستگی رابطه مثبتی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان داشتند اما با توجه به ضریب بتای آن به ترتیب ۰/۰۳۹ در سطح (۰/۰۵ = p) در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان معنی دار نبودند.

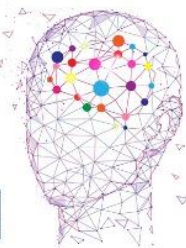
۴- نتیجه گیری

هدف از این پژوهش پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه پیام نور ارومیه بر اساس ابعاد سرمایه روانشناختی بود. نتایج تحقیق نشان داد که بین سرمایه روانشناختی و ابعاد آن شامل خودکارآمدی، خوش بینی، امیدواری و تاب آوری با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. همچنین، در این پژوهش پیشرفت تحصیلی دانشجویان بر اساس هر یک از ابعاد سرمایه روانشناختی آن ها مورد بررسی قرار گرفت. نتایج تحقیق نشان داد که از بین مولفه های خودکارآمدی، خوش بینی، امیدواری و تاب آوری، مولفه های امیدواری، خودکارآمدی و تاب آوری به صورت معنی دار توان پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان را داشتند اما مولفه های خوش بینی به صورت معنی دار توان پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان را نداشتند. این یافته ها یافته های تناو (۲۰۱۳)، بهادری خسرو شاهی (۱۳۹۱) و یافته های دارلوتانز، اولیو، والومبا و لی، (۲۰۱۷) همسویی دارد. در تبیین این یافته می توان گفت نقش باورها را در تمامی ابعاد رفتاری از جمله حوزه تحصیلی بسیار مهم دانست، به طوری که در بیشتر نظریه های شناختی و تحقیقات روان شناختی جدید بر این نکته تاکید می شود به طوری که در نظریه آلبرت بندورا باورها از جمله تعیین گرهای اصلی رفتار و زمینه ساز انگیزش رفتار از جمله رفتارهای تحصیلی هستند. بنابراین، سازه خودکارآمدی سهم زیادی از تحقیقات و بدنه اصلی روانشناسی شناختی اجتماعی بندورزا را به خود اختصاص داده است. به این ترتیب افرادی که احساس خودکارآمدی بالایی می کنند در برخورد با موقعیت های چالش برانگیز از جمله موقعیت های تحصیلی تلاش بیشتری از خود نشان می دهند و تلاش بیشتر نیز موجب موفقیت بیشتر در تحصیل می شود که این نیز موجب افزایش خودکارآمدی و انگیزش بیشتری می شود. از طرف دیگر تاب آوری زیاد موجب انعطاف پذیری و احساس تعهد و مسئولیت پذیری افراد در برخورد با چالش های گوناگون زندگی می شود. با توجه به اینکه تحصیل و درگیری با تکالیف آن نیازمند انعطاف پذیری و احساس مسئولیت در مقابل آن است داشتن تاب آوری بالا روند تحصیل را برای افراد قابل پیش بینی تر و تحمل سختی ها و دشواری ها در طول تحصیل را هموار تر می کند بنابراین، افراد دارای تاب آوری بالا عملکرد بهتری در تحصیل از خود نشان می دهند. علاوه بر این، در این تحقیق بین امیدواری با پیشرفت تحصیلی همبستگی مثبت و معنی داری مشاهده شد. امیدواری از جمله متغیرهایی است که به طور پایدار در موفقیت تحصیلی افراد تاثیرگذار است. افرادی که از خصیصه امیدواری بالایی برخوردارند، تلاش های خود را برای رسیدن به موفقیت یکپارچه تر می کنند نسبت به افرادی که امید اندکی به موفقیت ها دارند و درنهایت در این تحقیق مشاهده شد که بین خوش بینی و پیشرفت تحصیلی علی رغم رابطه همبستگی مثبت بین آن دو، رابطه پیش بینی کننده مشاهده نشد. در این رابطه می توان گفت یافته ها در زمینه خوش بینی و پیشرفت تحصیلی بیشتر معطوف به خوش بینی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بود. به طوری که در تحقیقات مرادی، واعظی، فرزانه و میرزایی (۱۳۹۴) و همچنین، پژوهش نیکخواه و صالحی (۱۳۹۸) بین خوش بینی تحصیلی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبتی گزارش شده است. با اینحال، در این پژوهش پیش بینی پیشرفت تحصیلی از روی خوش بینی دانشجویان معنادار نبود. بنابراین، پیشنهاد می شود نقش خوش بینی در پیشرفت تحصیلی در تحقیقات آینده در شرایط کنترل شده آزمون شود.

در پایان، از تمامی دانشجویان شرکت کننده در این پژوهش که در تکمیل پرسشنامه ها با محقق همکاری کردند، سپاسگزاری می شود.

پیشنهادهای

با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهاد می شود به منظور بهبود و افزایش پیشرفت تحصیلی و همچنین، پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان سمینارها و وبینارها و همچنین، کارگاه های آموزشی با عناوین روانشناسی مثبت گرا با تاکید بر سرمایه روانشناختی برگزار شود. همچنین، در خصوص اهمیت روانشناسی مثبت در زمینه پیشرفت تحصیلی و سایر زمینه های تحصیلی تحقیقات مختلفی در قالب پایان نامه ها و سمینارها انجام گیرد. همچنین، با توجه به نقش سرمایه روانشناختی در پیشرفت تحصیلی در مدل های پیشگیری از افت تحصیلی جایگاه سرمایه روانشناختی مد نظر محققان قرار گیرد و درنهایت با توجه به عدم رابطه پیش بینی کننده بین خوش بینی و پیشرفت تحصیلی نقش خوش بینی با پیشرفت تحصیلی به صورت غیر مستقیم و یا در رابطه با سایر متغیرهای تربیتی و روانشناسی مطالعه شود.

منابع

- بهداری خسروشاهی جعفر، هاشمی نصرت آباد، تورج، باباپورخیرالدین، جلیل (۱۳۹۱). رابطه سرمایه روانشناختی با سرمایه اجتماعی دانشجویان دانشگاه تبریز. نشریه پژوهش و سلامت، ۲ (۱)، ۶۳-۷۱.
- سیف، علی اکبر (۱۳۸۶). روانشناسی پرورشی نوین: روان شناسی یادگیری و آموزش، ویرایش ششم، تهران: دوران.
- سیف، علی اکبر (۱۳۸۹). تغییر رفتار و رفتار درمانی: نظریه ها و روش ها. تهران: نشر دوران.
- مرادی، کیوان، واعظی، مظفرالدین، فرزانه، محمد، میرزایی محمد (۱۳۹۴). رابطه خوش بینی تحصیلی معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در مدارس متوسطه دولتی شهر تهران. علوم تربیتی، ۲۲ (۱)، ۱۴۱-۱۶۴.
- نیکخواه، فهیمه، صالحی، سمیه (۲۰۱۹). رابطه سرمایه روان شناختی و احساس امنیت روان شناختی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. مجله مطالعات روانشناسی صنعتی و سازمانی، ۶ (۲)، ۱۹۳-۲۱۲.
- Avey, J. B., Lynn Richmond, F., & Nixon, D. R. (2012). Leader positivity and follower creativity: An experimental analysis. *The Journal of Creative Behavior*, 46(2), 99-118.
- Bandura, A, (1997), self-Efficacy: Exercise of control .New York: w.h.freeman company .
- Cheng, L., Sit, J. W., Leung, D. Y., & Li, X. (2016). The association between self-management barriers and self-efficacy in chinese patients with type 2 diabetes: the mediating role of appraisal. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 13(5), 356-362.
- Gautam, P., & Pradhan, M. (2018). Psychological capital as moderator of stress and achievement. *Indian Journal of Positive Psychology*, 9(1).
- Kapusuz, A. G., & Fedai Çavuş, M. (2019). The effects of psychological capital on public employees' burnout: An example from Turkey. *Central European Management Journal*, 27, 33-47.
- Le, X. (2013). Chinese University students' motivation and engagement: their antecedents and outcomes. thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the Degree of Doctor of Philosophy at The University of Hong Kong
- Lee, S. E., Kim, S. G., Kim, S. H., Park, S. H., Seo, E. H., & Yoon, H. J. (2020). Association of social anxiety disorder symptoms with self-esteem, ego-resiliency and social support in medical students. *Anxiety and mood*, 16(2), 98-105.
- Luthans, F., Avey, J. B., Avolio, B. J., & Peterson, S. J. (2010). The development and resulting performance impact of positive psychological capital. *Human Resource Development Quarterly*, 21(1), 21-62.
- Luthans, F., Youssef, C. M., & Avolio, B. J. (2007). Psychological capital: Investing and developing positive organizational behavior. *Positive organizational behavior*, 1(2), 9-24.
- Paris, S. G., & Winograde, P. (2012). The role of self-regulation learning in Contextual teaching: Principle and practice for preparation. *Office of Educational Research and Improvement*, 8(1), 1-24.
- Seligman, M. E. (2006). *Learned optimism: How to change your mind and your life*. Vintage.
- Tenaw, Y. A. (2013). Relationship between self-efficacy, academic achievement and gender in analytical chemistry at Debre Markos College of teacher education. *African Journal of Chemical Education*, 3(1), 3-28.

The relationship between dimensions of psychological capital and academic achievement among Payam Noor University students in Urmia

Ghasem Mohammadyar: Assistant Professor, Department of Psychology, Payame Noor University, Tehran, Iran.
gmohamadyari@pnu.ac.ir

The purpose of this research was to investigate the relationship between psychological capital and its dimensions with the academic achievement of Payame Noor University students in Urmia. This research was a descriptive study of kind of correlation method. The statistical population of this research included all students studying at Payame Noor University in Urmia in 1400-1401. The statistical sample of this research included 375 students who were selected using multi-stage cluster sampling. To collect data, Loutans Psychological Capital Questionnaire (2007) was used, as well as the average grade of students' annual courses. Pearson's correlation coefficient and simultaneous regression were used for data analysis. The research results showed that there is a positive and significant relationship between psychological capital and its dimensions with students' academic achievement. Also, the results of simultaneous regression analysis showed that among the dimensions of psychological capital, optimism with 31.1%, resilience with 24.8% and self-efficacy with 25.1% significantly predicted the variance of academic achievement. Also, in this research, there was no significant predictive relationship between optimism and academic achievement. According to the obtained results, it is possible to discuss and examine the importance and place of students' psychological capital, especially the dimensions of hope, resilience, self-efficacy, from the models of academic failure prevention and theoretical frameworks in explaining academic progress.

Key words: Psychological capital, academic achievement, students of Payame Noor University